

Grozljiva brezbrižnost za usodo manjšin

V zadnjih mesecih je izvedel Irak pravi genocid nad kurdskim narodom, ki predstavlja po uradnih statistikah vladajočih (in vemo, koliko jim je zaupati glede »štetja« manjšin) več kot eno šestino prebivalstva. Iraška vojska, ki se kaže čisto onemogla, kadar bi morala nastopiti v vojni proti Izraelcem, je navalila kar najbolj bojovito in v moči 100.000 mož z vsem mogočim, tudi oklepnim orožjem v kurdske gore in pobila, kar ji je prišlo pred cevi hitrostrelk, ostalo pa potisnila preko meje v Perzijo, kjer je šahova vojska razorožila in razpršila še tiste. Medtem, ko je statistika navajala doslej v Iraku približno 1.043.000 Kurdiv, jih bo odslej prav gotovo veliko manj. Dogajale so se strašne grozovitosti, toda večina svetovnega tiska enostavno ni hotela poročati o njih. Vzhodni tabor zato ne, ker podpira Arabce v njihovem boju proti Izraelcem in meni, da je zato dolžan odobriti vse, kar napravijo Arabci, ali če že ne odobrava, da mora vsaj molčati o tistem. Države tretjega sveta so odobravale ravnanje iraške vojske in vlade delno zato, ker spada Irak k temu tretjemu svetu, delno pa zaradi tega, ker velika večina teh držav tudi ni narodno homogena, povsod je na oblasti le en narod ali eno pleme izmed mnogih in ravnanje s kurdsko manjšino v Iraku jim pomeni poučen primer, kako se da likvidirati neljubo nacionalno opozicijo (marsikje, npr. v Nigeriji, so to odkrili že prej). Zahodni svet pa je tudi molčal; le švicarski in še nekateri drugi maloštevilni listi so sproti objavljali vesti o pokolih in preganjanju v iraškem Kurdistanu. Drugi tisk je prinašal le priložnostne novice o tem ali pa sploh ne; pokazal se je nezainteresiran. Isto se lahko reče o zahodnih vladah: tisk je samo zrcalil uradna stališča: za zahodne vlade z ameriško vred je genocid kurdske manjšine iraška notranja zadeva in zato ni po njihovem nobene vzroka, da bi se vmešavala vanj. Poleg tega igra seveda tudi tu vlogo perolej. Zahodne države si nočejo napraviti vseh simpatij Arabcev, da bi ne spravile v nevarnost petrolejskih dobav. Enako stališče so zavzele zahodne države, najprej seveda velike, za njimi pa manjše, ki si ne upajo voditi samostojne politike, tudi že glede raznih drugih manjšinskih problemov, npr. glede Severne Irske, Ruande, Španije (Ba-

(dalje na 3. strani)

KDO JE KRIV ZA VSE TO?

Ni mogoče mimo ugotovitve, da se dogaja v Italiji nekaj nenormalnega, ali bolje rečeno, veliko nenormalnega: atentati, napadi na sedeže političnih strank, ugrabitve, korupcijske afere, ki ostanejo največkrat nekaznovane itd. Država je takorekoč v predstadiju državljanske vojne. Pojavljajo se celo gverilske skupine, povezane z najhujšim navadnim kriminalom. Poleg tega odpovedujejo celi sektorji javnega življenja. Vsak dan je v teku cela vrsta stavk, Letalski promet je skoro ohromljen, na železnicah se tudi vrstijo stavke, stavkajo gasilci, državni nameščenci, davkarje ne delujejo, stavkajo zdravniki, bolniško osebje, študentje in učitelji. V raznih velikih industrijah zadostuje, da prekriža roke nekaj sto ali tisoč delavcev, pa so obsojeni na brezdelje še mnogi tisoči ali desetisoči, ki nimajo sestavnih delov ali česa drugega.

Nekateri veliki italijanski dnevniki, ki zastopajo demokratično javno mnenje, kot npr. »La Stampa«, se sprašujejo, kdo je kriv za vse to. Odgovor je z nekaterih strani hiter: Krščanska demokracija, ki je že desetletja na vladi, pa ni odpravila niti nekaterih najočitnejših nesmislov, npr. nereda v državni upravi. Res je, da se Krščanska demokracija ne more izmikati svoji odgovornosti za marsikaj od tega, kar se danes dogaja. Vendar pa ni kriva samo ona. Njena krivda je predvsem ta, da ni pravočasno sprožila tistega velikega prenovitvenega gibanja oziroma pravega demokratičnega preporeka v državi, za katerega je pripravila javno mnenje in ozračje že zmaga protifašističnega odporiškega gibanja. Ko bi bila morala to storiti, se je obo-

tavljala iz strahu pred levico, menila je, da je bolj potrebno zavirati kot pritiskati na vplinjač. Tako je zamudila pravi trenutek.

Pozneje se je začelo dolgo obdobje, ki še ni končano, v katerem so bile in so vlade enostavno prešibke, da bi si upale storiti kaj odločnejšega. Neprestano so na konici noža. Vsak nepremišljen in odločnejši gib bi bil lahko spraval rahle vladne večine iz ravnovesja in povzročil neskončno vladno krizo, med katero se stvari hitro slabšajo in jih ni mogoče nikdar več povsem popraviti. Kar pa zadeva odgovornost za to, jo imajo veliko tudi socialisti, socialni demokrati, republikanci, liberalci in predvsem tudi komunisti. Socialisti so s svojim neprestanim kritiziranjem vlad, tudi če so bili pri njih udeleženi, izpodkopavali njihovo avtoriteto pred javnostjo in pred parlamentom, spravljali vsako že sprejeto odločitev v dvom in izsiljevali koncesije zase in za tisto imaginarno širšo levico, o kateri menijo, da jo imajo za seboj. Podobno se lahko reče o socialnih demokratih, ki so tudi mnogokrat iskali dlako v jaku in dajali svojim neprestanim »bratskim« sporom s socialisti prednost pred vsemi drugimi problemi.

Komunisti pa so iz principa vtikali drog v vladna kolesa in povzročali težave, kjer se je le dalo in kolikor se je le dalo, glasujoč proti vsaki reformi, z izgovorom, da ni popolna in da bi oni naredili boljše. Tako so vlade porabile največ energij za to, da se ohranijo pri golem življenju in preprečijo poslabšanje, niso pa storile tistega,

(dalje na 2. strani)

Pred odločilnim spopadom na Portugalskem

Vedno bolj se kaže, da vojaško gibanje in komunistična stranka na Portugalskem nista pripravljena priznati političnega stanja, kot so ga ustvarile volitve 25. aprila, kljub temu, da sta preprečila udeležbo krščansko-demokratski stranki. Zgodilo se je namreč to, česar nista hotela: katoličani so volili socialiste. Tako se je proti pričakovanju močno okrepila socialistična stranka in po volivnih rezultatih močno zasedla komunistično stranko. Razlika med njima bi bila verjetno veliko manjša, če bi bila šla na volitve tudi krščanska demokracija.

Zdaj komunistom ne preostane drugega, kot da skušajo preobrniti volivne rezultate in potolči socialiste na drug način. To je seveda mogoče le s pomočjo vojaškega gibanja. Najnovejši dogodek v Lizboni spada k taki strategiji boja proti socialistom. Skrajno levi tiskarniški delavci edinega socialističnega dnevnika »Republica« so — najbrž na podpihovanje vojaškega gibanja in komunistov, ki so na Portugalskem še čisto stalinistično usmerjeni — sklenili, da ne bodo več tiskali lista. Zasedli so tiskarno in uredništvo ter držali u-

(Dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 25. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Beethoven: Godalni kvartet. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Vžigalnik«. Napisal H. Ch. Andersen, prevedel Rudolf Kresal, dramaturgiral Desa Kraševac. Režija: Lojzka Lombard. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Ženska v času«. Drama, napisali Floriana Bossi in Bianca Garuffi, prevedla Jadviga Komac. RO. Režija: Jože Peterlin. 16.50 Revija ansamblov. 17.30 Sport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v sportu. 22.10 Eodobna glasba. 22.25 Ritmične figure.

:: PONEDELJEK, 26. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Gorske poti in trzversale«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sportna tribuna. 20.30 Slovenski razgledi. Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Violinist Igor Ozim, pianist Marijan Lipovšek. Marij Kogoj: Andante; Sedem skladb - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Klasiki ameriške lahke glasbe.

:: TOREK, 27. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Dino Ciani. 18.55 Silvio Donati jazz group. 19.10 Čopova pisma F. L. Saviu (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 Marij Kogoj: Črne maske, opera. Simfonični orkester in zbor Radiotelevizije Ljubljana, vodi Samo Hubad. 22.30 Nežnjo in tiho.

:: SREDA, 28. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Veselo zaračajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.15 Tenorist A. Dermota, pianistka Hilda Dermota. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Mirko Munih. Sodeluje hornist Jože Falout. Simfonični orkester Radiotelevizije Ljubljana. 21.40 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 29. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Godalni orkestri. 9.00 Lucijan Marija Škerjanc: Trio. 10.15 Glasbena matineja. 11.15 Mladinski oder: »Pravljica o čudežni roži«. Napisal Tone Penko. Režija: Stana Kopitar. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Country in western. 15.30 Operne uverture in zbori. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Skladbe tržaških skladateljev. 19.10 Narava in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti).

:: PETEK, 30. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. 19.10 Aleksij Pregarc: »Babna hiša«. 19.25 Jazz glasba. 20.00 Sport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.20 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 31. maja, ob: 7.00 Koledar. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Klavirski duo Edda Calvano - Bruno Della Piera. 18.55 Glasbena zlepljenka. 19.20 Liki iz naše preteklosti »Anton Požar«. 19.20 Orkester proti orkestru. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Rimska mamica«. Napisal Fortunat Mikuletič, dramaturgiral Franc Jeza. RO. Režija: Stana Kopitar. 22.30 15 minut z Barryjem Whitom.

Pred odločilnim spopadom na Portugalskem

(Nadaljevanje z 1. strani)

Jetega celo glavnega urednika Rega. Pred tiskarno se je zbralo več tisoč socialistov s svojim voditeljem Soaresom na čelu. da bi podprli zajete urednike, toda socialiste so obkolili vojaki in jim niso pustili, da bi vdrl v poslopje. Končno so sicer dosegli izpustitev Rega in drugih urednikov, hkrati pa so dali prav tiskarjem in prepovedali tiskanje »Republike«, češ da mora o zadevi odločiti samo sodišče. Minister za informacije, ki je pristojen za to, si je umil roke in rekel, da se ga zadeva ne tiče.

Socialisti so ostali brez glasila, kar jih je ogorčilo. Pričakovati je, da se bo začel zdaj odločilni spopad med socialistično stranko in drugimi demokratičnimi strankami na eni in vojaškoj unto ter komunistično stranko na drugi strani. Pri tem pa se že kažejo razpoke v vojaškem gibanju

samem, vendar se na to — v nasprotju z mnenjem raznih italijanskih in drugih listov — ni zanašati. Bolj važen bo v tem pogledu najbrž mednarodni položaj. Težko, da bi Evropa in Amerika mirno gledali, kako se bo stranka z 12 odst. volivcev meni nič tebi nič polastila oblasti.

—o—

Umrl je filozof dr. France Veber

Kot smo lahko izvedeli iz osmrtnice v »Delu« in spominskega članka v »Družini«, so 6. t.m. na ljubljanskih Žalah pokopali znanega slovenskega filozofa dr. Franceta Vebera. Pokojnik se je rodil 20. septembra 1890 v Bornji Radgoni, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo, maturiral je v Mariboru, filozofijo pa je študiral na filozofski fakulteti v Gradcu. Tam je bil učenec evropsko znanega filozofa dr. Meinonga in pri njem tudi doktoriral.

Po prvi svetovni vojni je odšel v Ljubljono in začel predavati na pravkar ustanovljeni slovenski univerzi, kjer se je povzpela do stopnje rednega profesorja in na njej predaval do leta 1945, ko je bil upokojen. Kot upokojenec je vrsto let bil korektor pri »Družini«, kasneje tudi pri reviji »Cerkev v sedanjem svetu«. Seznam njegovih znanstvenih del obsega 17 knjig, 73 strokovnih člankov, kritik in zapisov o njegovih delih pa je 140. Ob njegovi 80-letnici so v Münchnu izdali zbornik »Od predmeta do bivanja«, ki ga je uredil psiholog in filozof dr. Anton Trstenjak. Ob 50-letnici promocije mu je graška univerza podelila listino zlatega doktorata. Na grobu se je poslovil od njega p. dr. Roman Tominec.

—o—

Proces pomirjenja med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo se bo nadaljeval, brez vneme, a tudi brez prehudih motenj — sta ugotovila Kissinger in Gromiko na svojem sestanku na Dunaju.

Cene so se dvignile v Sloveniji od aprila 1974 do aprila 1975 povprečno za 31,6 odst. Cene zelenjave, maščob, žita in izdelkov iz žita, sadja in gradbenega materiala so se dvignile tudi od 54,7 do 64,6 odst.

Prejeli smo

I Z J A V A

Profesorska zbor znanstvenega in klasičnega liceja »France Prešeren« sta v zvezi z vrsto člankov, ki obravnavajo disciplinski postopek proti dijaku Sergiju Kukanji in ki jih je objavilo tukajšnje časopisje, sprejela naslednjo izjavo:

Dijak Sergij KUKANJA je bil disciplinsko kaznovan:

- 1) ker je motil red in pouk in sklical dijaško zborovanje brez ravnateljevega dovoljenja;
- 2) ker je na tem zborovanju nezaslišano žalil gospo Premrl - Pahorjevo, sestro narodnega heroja Vojka Premrla in mater enega izmed naših dijakov.

Ugovor, da je disciplinska kazen bila izrečena na podlagi fašistične zakonodaje, ne odgovarja, ker je še obstoječi zakon bil v dobi današnje republike spremenjen in dopolnjen z dekretom predsednika republike št. 766 dne 30.6.1955 in z okrožnico prosvetnega ministra št. 001 z dne 20.9.1971.

Profesorska zbor ugotavlja, da je izrečena kazen učencu Sergiju KUKANJI najnižja možna kazen, ki jo za tak prestop predvideva obstoječa šolska zakonodaja.

Kdo je kriv za vse to?

(Nadaljevanje s 1. strani)

kar bi bilo nujno, da bi res spravile Italijo naprej po cesti napredka, tistega, kar je potrebno vsaki moderni državi, predvsem hitra in učinkovita uprava.

Tako so vse stranke, od skrajne leve do skrajne desnice, udeležene pri krivdi za to, če so stvari danes v Italiji take, kakršne so. Rešitev seveda ni v kakem obupnem ekstremizmu, ampak v iztreženju in v pravi, aktivni, nedvoumni demokraciji, v

kateri stranke ne bodo več samo spotikale druga drugo, ampak bodo skupno poprijele, da spravijo voz iz jarka. K temu pa bi moralo prispevati tudi javno mnenje, ki nosi seveda tudi svoj del odgovornosti za današnjo anarhijo. Bližnje volitve bodo ena izmed priložnosti, da to popravi s tem, da odtegne podporo ekstremistom in totalitarcem vseh vrst ter demagogom in okrepiti resnično demokratične in konstruktivne elemente v političnem in upravnem življenju.

PROSTOR MLADIH

Kaj se dogaja na liceju »Francè Prešeren« v Trstu

Kot dijak liceja »France Prešeren« čutim dolžnost, da posredujem bralcem nekaj dejstev, ki bodo pomagala osvetliti vzroke in posledice sporov na šoli. V časopisju doslej še nisem zasledil članka, ki bi me kot očividca zadovoljil z izčrpno informacijo o političnih sporih med dijaki ter o odmevu le-teh pri Zavodnem svetu, najvišjemu šolskemu organu. Zasledil sem le variacije na temo: »Prirojam resnico, kot nam je všeč!«

Zato prispevam stvaren prikaz poteka dogodkov.

DEJSTVA:

1. Dijaki so si letos omislili šolsko proslavo ob 30-letnici osvoboditve. Kot govornika so predlagali tov. Toneta Ukmarja, zaslužnega borca in heroja v evropskem odporu (Genova, Španija), ki je bil soglasno sprejet.

Druga skupina dijakov je kot *sogovornico* predlagala gospo Radoslavo Premrl-Pahorjevo, sestro primorskega narodnega heroja Janka Premrla - Vojka, ki bi kot bivša partizanska učiteljica poudarila doprinos Primorske v boju proti okupatorju ter vsenarodni upor slovenskega ljudstva proti fašizmu. Predlog so nekateri dijaki na zborovanju napadli, zato sta obe skupini prepustili sklep volitvam. Šlo je za volitve z dvigom rok, zato je bil izid sporen. Večine in manjšine praktično ni bilo, saj se je polovica dijakov izjasnila za tov. Ukmarja, polovica pa za obadva predavatelja.

Zavodni svet, ki ga sestavljajo ravnatelj ter izvoljeni zastopniki profesorjev, staršev in dijakov, si je zaradi dijaške nesloge prevzel nalogo, da izreče zadnjo besedo: *ali predavata oba*, tako g. Pahorjeva kot tov. Ukmar, *ali proslava odpade*.

2. V odgovor na to je dijak Sergij Kukanja s sodelavci sklical ponovno zborovanje, kljub temu, da smo dijaki že porabili število ur, določenih za zborovanja. Ob zvonjenju je ostro nastopil profesor, ki je kot član disciplinskega sveta pozval dijake, na se odvedo zborovanju. Nastopila je tudi dijakinja, ki je opozorila na možnoht razgovora po pouku ter na dejstvo, da je zavodni svet glede proslave že povedal svoje, zato je odveč obnavljati problem predavateljev. Diak Kukanja pa je vztrajal pri svojem. Slednjic je glasno izrekel žalitev o predavateljici.

Sledilo je vsesplošno ogorčenje in odhod v razrede. Čez čas je disciplinski svet določil dijaku Kukanji kazen na podlagi šolskega zakonika, ki za motenje pouka ter žalitve predvideva kot minimum šestdnevno izključitev.

3. Del dijakov je zatem predlagal stavko v znak protesta proti izključitvi.

Naslednji dan se je na stadionu 1. maj zbralo precejšnje število dijakov slovenskih višjih srednjih šol. Diskusiji je predsedoval dijak z liceja »France Prešeren« Ličo Battaino, ki je bil mnenja, da bi raje govorili o 30-letnici osvoboditve, saj je problem izključitve že mimo. V debato so poleg ostalih posegli: Lidija Martelanc

z Učiteljskega, Mauro Malalan s Trgovske akademije, Sergij Štoka. Marija Breclj, Walter Per, tot ter Tanja Rebula z liceja. Slednja je poudarila, da je bila stavka sklicana zaradi dijaka Kukanja, ki naj zato ostane glavna tema pogovora. Prebrala je resolucijo, ki zajema širšo problematiko disciplinskih ukrepov na šolah sploh. Ne dvomi o Kukanjevi krivdi, kljub temu pa se ji zdi šestdnevna izključitev pretirana. Tega so krivi zastareli zakoni, ki določajo kazni na šolah.

V imenu nadaljnje demokratizacije šole poziva dijake, šolske organe, demokratične stranke ter šolske sindikate, naj se zavzamejo:

- Za močnejše zastopstvo dijakov v disciplinskem svetu. (Dosedanja sestava določa enega samega dijaka.)
 - Za revizijo kazenskih ukrepov, ki naj sledijo novim, odprtejšim kriterijem.
 - Za večje pristojnosti izvoljenim šolskim organom.
 - Za zavzetost oblasti ob perečem problemu šolstva in njegove reforme na področju učnih programov.
- Izjava je bila soglasno sprejeta.

... IN MNENJA:

Naj za konec dodam še nekaj odlomkov iz letaka, ki ga je pred šolami 19. t.m. delila ista skupina dijakov, ki je predlagala gospo Pahorjevo. Podpisani so kot »skupina dosledno naprednih dijakov«. Trdijo, da je temelj naprednosti demokratičnost, ki se ne izraža v geslih ampak v dejanjih.

Letak se nadaljuje takole:

»Ne moremo dopustiti javnih žalitev v dijaških vrstah. Ne v imenu dijaške solidarnosti, saj med nami vladajo načela kulturnosti, ne v imenu kakršnekoli politične pripadnosti.«

Zaključni del letaka poziva vse dijake, naj aktivno pristopijo k dijaškemu gibanju ter prispevajo k njegovi rasti v to, kar bi moralo biti:

»GIBANJE NAPREDNE MLADINE, odgovorne, osveščene, zrele v šoli in izven nje, ki jo povezuje načeli antifašizma in ne-nasilja.«

Bistveni stavek letaka pa je bil zame ta: »Dijaško gibanje združuje v sebi različno mislečo mladino.«

Ko bi se mi vsi tega zavedali, bi ne bilo sporov. Spor na liceju »France Prešeren« dokazuje nestrpnost tistih dijakov, ki mislijo, da smejo v imenu sicer hvalevrednih idealov teptati ideale drugih. Med temi ni na zadnjem mestu dijak Kukanja, ki ga hočejo zdaj lažno prikazati kot »žrtev nazadnjaštva na šoli!«

Dijak liceja »Fr. Prešeren«

—o—

Predavanje v SKK

V soboto 17. t.m., smo imeli v Slovenskem kulturnem klubu predavanje o športu. Predaval je Joži Peterlin. Predavatelj je posebno poudaril, da šport ne škodi nikomur, seveda če nima zdravstvenih pomanjklivosti. Povedal je, da je žensko telo manj odporno od moškega, toda to ni še razlog, da bi ženska ne mogla postati odličen športnik. Povedal nam je tudi, da ima ženska več ovir pri športu kot moški, n.pr. nosečnost.

Predavanju je sledila zanimiva debata, saj je vse klubovske športnike ali nešportnike predavanje navdušilo.

24. t.m. bo v SKK predaval dr. Andrej Kobal o svoji knjigi. Začetek ob 19.15,

Vabljeni vsi!

Grožljiva brezbržnost za usodo manjšin

(nadaljevanje s 1. strani)

ski in Katalonci), Francije (Bretonci, Baski), Avstrije (koroški Slovenci) itd.

Vse to dokazuje, da je svet danes bolj brezbržen za usodo narodnih manjšin in zatiranih narodov, kakor je bil kdajkoli v zadnjih tisoč letih, posebno pa še v preteklem stoletju in do druge svetovne vojne. Takrat se sicer tudi ni bodekaj storilo za rešitev problemov v zvezi z narodnimi manjšinami, vendar pa je jasno prevladovalo prepričanje, da manjšine niso samo notranji problem dotičnih držav, ampak vedno tudi mednarodni problem. Prihajalo je celo do vojn zaradi manjšin, tako se je npr. Rusija vojskovala s Turčijo zaradi krščanskih manjšin v turškem cesarstvu. Avstrija je zasedla Bosno, vsa intelektualna Evropa je pomagla z vsemi mogočim in predvsem prostovoljci pri narodnostnih uporih Poljakov ruskem cesarstvu, pri grških uporih proti Turkom, Albancem, Maaronitom itd. Danes pa je pri intelektualnih modah označevati pripadnike zatiranih narodnih manjšin, ki se upirajo, za »ekstremiste«, »nacionaliste« Baski in Bretonci, ne

pa tisti španski in francoski šovinisti, ki pih prav v imenu anahronističnega kastilskega in francoskega nacionalizma preganjajo oziroma nočejo niti slišati o kakih njihovih najbolj skromnih narodnostnih pravicah, npr. v šolstvu in v upravi.

Tudi danes deluje nekaj mednarodnih organizacij, ki se zanimajo za manjšine, toda ne uživajo uradne ali neuradne podpore kakih držav kot v času pred zadnjo vojno. Če dobi kaka manjšina podporo kake druge države, je to samo v primeru, da gre za matično državo tiste manjšine (npr. v primeru Jugoslavije), ali da pride tista manjšina nekomu prav kot oporna točka v širši politični partiji, ki jo imenujemo napetost v svetu.

Težko bo nanovo vzdramiti vest in pozornost sveta glede narodnih manjšin. Vendar pa je to nujno, predvsem z neprestanim opozarjanjem na ta problem. S tem, da svobodni ljudje in svobodni tisk ne dopustita, da bi šli politiki demokratičnih in socialističnih držav molče mimo tega problema in si umivali kot Poncij Pilat roke nad dokončanimi genocidi.

V soboto 1. deželni kongres Slovenske skupnosti

Dne 16. t.m. je zasedal Izvršni odbor Slovenske skupnosti. Na dnevnem redu so bile priprave na deželni kongres stranke, ki bo 24. maja v Devinu v hotelu AGIP ob 16. uri, ter udeležba delegacije Slovenske skupnosti na shodu narodnega sveta koroških Slovencev, ki bo v Pliberku 25. maja. Deželni predsednik Comelli bo 22. maja sprejel delegacijo SS, ki mu bo razložila pereče probleme slovenske skupnosti v deželnem merilu. Govora je tudi bilo o predvolivnih pripravah v tržaški in goriški pokrajini ter v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Glede debate o kraških rezervatih je IOSS z zadovoljstvom vzel na znanje, da je bila razprava ponovno odložena, kar je med drugim tudi rezultat odločnega stališča SS, ki je zahtevala sklicanje tajništva leve sredine, da se razpravlja o tem vprašanju. SS odločno stoji na stališču obrambe našega človeka na Krasu, še posebej kmetovalca, ki bi ga rezervati v prvi vrsti ogrozili. Glede vprašanja deželnih bolnišnic je SS na stališču obrambe prejšnje konvencije, ki daje temu organu avtonomijo pred zunanjimi vplivi. IOSS se je tudi seznanil z najnovejšim položajem okoli Kraske zadružne mlekarne in pri tem izrazil vso svojo solidarnost kraškim živinorejcem in njihovem boju za uresničevanje te, za

nadaljnjo ohranitev in razvoj živinoreje na Tržaškem, tako pomembne pobude. SS se bo odločno zavzela, da odgovorne oblasti dokončno sprejmejo načrt za izgradnjo zadružne mlekarne in da se takoj nakažejo potrebna finančna sredstva. Na koncu se je IOSS izrazil svojo zahvalo in zadoščenje vsem podpisnikom list SS v pokrajini in po občinah ter vsem tistim, ki so stranko tudi denarno podprli.

DR. ANDREJ KOBAL V TRSTU

V ponedeljek, 26. maja bo prispel v Trst dr. ANDREJ KOBAL, pisec knjige »Večni popotnik pripoveduje«, ki jo je letos izdala goriška Mohorjeva družba. Kot v knjigi, tako bo v razgovoru govoril o svojih doživetjih v Ameriki, v Aziji in drugod. Gotovo bo to eden najzanimivejših večerov DSI.

Začetek ob 20,30. Vabimo zato vse na ta večer.

Odbor

—o—

Robert Hlavaty je priredil v Ljubljani večjo razstavo svojih akvarelov.

Nezaslišana zahteva

Predsednik tržaške pokrajine dr. Zanetti, ki je hkrati tudi predsednik konzorcija za gradnjo tovarnega postajališča na Fernetičih, je 15. t.m. s pismom pozval pokrajinski nadzorni odbor, da pošlje na repentaborsko županstvo posebnega komisarja, ki naj bi podpisal namesto zakonito izvoljenega župana Mihe Guština gradbeno dovoljenje za nadaljnjo gradnjo tovarnega postajališča na Fernetičih.

Dobro se še spominjamo, kako je pred leti tržaški prefekt poslal komisarja na devinsko-nabrežinsko županstvo, ker tedanji župan Terčon ni hotel podpisati gradbenega dovoljenja za raznarodovalno begunsko naselje. Mislili smo, da so časi nedemokratskega ravnanja z zakonito izvoljenimi krajevnimi upravami za vedno za nami. Tembolj se čudimo avtoritarnemu dejanju demokristjana Zanettija, ker je repentaborski občinski svet dvakrat soglasno potrdil stališče, ki ga je v obrambo interesov prizadetega slovenskega prebivalstva zavzel župan Miha Guštin. Še bolj nerazumljivo pa je tako dejanje, če upoštevamo dejstvo,

da so tajništva leve sredine nedavno prišla do načelnega sporazuma o tej zadevi, ki je potreben le še nekaterih dopolnitev, katere je mogoče ob dobri politični volji brez težav in v kratkem času izvesti.

Proti tako nedemokratskemu dejanju je repentaborski župan naslovil na predsedstvo konzorcija protestno brzojavko in se ni udeležil zadnje seje konzorcija. Tajnik Slovenske skupnosti Dolhar je zahteval nujno sklicanje sestanka tajnikov leve sredine. Za 22. t.m. zvečer paj e Slovenska skupnost sklicala v gostilni Gomizel na Fernetičih protestno zborovanje v zvezi z zadnjimi dogodki.

—o—

Prejeli smo

IZJAVA

Pripravljalni odbor za medšolsko proslavo 30-letnice osvoboditve, ki se je sestal dne 19.5.975 v ulici Donizetti 3-I obžaluje, da na liceju »France Prešeren« ni prišlo do dijaške proslave osvoboditve.

Zato smo si dijaki zastavili cilj, da uresničimo skupno proslavo, ki bo izven šolskega poslopja ter odprta javnosti.

V imenu sloge smo se odpovedali obema prvotno izbranim predavateljema, za katera se nismo mogli zediniti kljub vsemu spoštovanju, ki ga gojimo do obeh glede na nesporni doprinos gospe Pahorjeve k odporništvu na Primorskem in tov. Ukmarja v evropskem osvobodilnem boju.

Obenem bi si šeleli obiska Rižarne med šolskimi urami, čeprav nam to doslej ni bilo dovoljeno zaradi pomanjkanja ur pouka.

V zvezi s tem želi omenjeni odbor poudariti zanimanje italijanskih šol v zvezi s 30-letnico osvoboditve in v zvezi z otvoritvijo Rižarne. Od njih je prišla marsikatera pobuda za skupne študije in proslave. Nekateri italijanske šole prihajajo celo k slovenskim izvedencem po podatke in pojasnila.

Zavzemamo se za napredek slovenskih šol v smislu odkrivanja vrednot odpornišтва.

Pripravljalni odbor predlaga, da bi se po proslavi sam razširil v narodno obrambni antifašistični odbor. K sodelovanju pozivamo vse profesorje, starše in dijake.

PODLONJER

V nedeljo, 25. maja, imamo v Podltonjerju v Trstu praznik Marije Pomočnice kristjanov; začetek ob 17. uri. V našem predmestju smo komaj sedaj dobili začasno cerkev, v kateri je tudi redna nedeljska služba božja za Slovence. Ob prvem majniškem prazniku vabimo rojake na obisk.

Pokrajinska razstava vin

Po prvih treh vedno uspešnejših tako po kakovosti razstavljenega pridelka, po naraščajočem številu razstavljalcev, po zanimanju obiskovalcev, priredi letos pokrajinska uprava četrto pokrajinsko razstavo vina.

Na dveh sestankih koordinacijskega odbora, gi mu je predsedoval pokrajinski odbornik Lucijan Volk in so se ju udeležili prireditelji občinskih in krajevnih vinskih razstav ter predstavniki Pokrajinske turistične ustanove, Avtonomne letovišarske ustanove iz Milj in Pokrajinskega kmetijskega nadzorništva, so se dogovorili, da bo letošnja pokrajinska razstava vina v Miljah v dneh 18., 19. in 20. julija.

Kot običajno bodo prireditelji posameznih občinskih razstav poskrbeli za prevzem vina v svoji občini, po možnosti od nagrajencev na svojih razstavah, in sicer po 6 hl, tako da bo skupno razstavljeno na razstavi 36 hl vina z vsega področja pokrajine. Glavno organizacijsko delo (shranjevanje, stekleničenje, osebje za prodajo itd.) prevzame kot vsako leto občina, kjer bo razstava, kar je zagotovil miljski odbornik

za turizem Donadel, ki je bil prisoten skupaj s predstavnikom miljskih vinogradnikov in predsednikom Avtonomne letovišarske ustanove. Pokrajina bo seveda prevzela vse stroške.

Sporod letošnje prireditve predvideva otvoritev razstave v petek, 18. julija, popoldne z nastopom krajevnih godbe. V soboto bo poleg pokušnje vina v občinski sejni dvorani okrogla miza o »Kmetijstvu in okolju«, nastop folklornih skupin in ples. V nedeljo se bo razstava zaključila z nagradjevanjem, kulturnim programom in plesom.

Glede na dosedanje pozitivne izkušnje, ki so dokazale koristnost te manifestacije na pokrajinski ravni tako z gledišča sodelovanja med krajevnimi upravami, kot tudi kot znamenje večjega zanimanja in priznanja za delo krajevnih vinogradnikov, je pričakovati, da bo letošnja IV. razstava vin tržaške pokrajine potrdila in še povečala upeh dosedanjih in prispevala k nadaljnjemu uveljavljanju pristnih domačih pridelkov, pa tudi k načrtnejšemu zanimanju javnih ustanov za vprašanja domačega vinogradništva in kmetijstva na sploh.

Velika športna manifestacija v Mavhinjah

Smučarski klub Devin priredi ob koncu prve zimske sezone športno-zabavno veselico v Mavhinjah 24. in 25. maja. Poleg plesa z domačim kvintetom Praprotni so na sporedu razna tekmovanja, med katerimi brezdvoma izstopata kronometrirana hoja in tekmovanje na ski-rolkah. Za kronometriranje

na hojo vlada precejšnje zanimanje predvsem pri šolski mladini tostran in onstran meje. Vsi udeleženci bodo dobili spominske medalje. Tekmovanje na ski-rolkah je seveda zahtevnejše in tekmovalci morajo obvladati vsaj alpsko smučanje. Omenjeno tekmovanje je med prvimi v Italiji, za to seveda vzbuja posebno pozornost pri športnikih. Ni čudno, če so se že prijavila najboljša ekipa iz Milana, ki je zasedla prvo mesto pred kratkim v Bergamu. Prijavili so se tudi iz Slovenije med drugimi državni prvak članov Filip Kalan, prvak članov Slovenije Pavel Dornik, mladinski prvak Polkijukar, mladinska prvakinja Popovič in nekateri, ki tvorijo državno reprezentanco Jugoslavije.

Proga za odrasle bo krog: Mavhinje, Vižovlje, Cerovlje, Mavhinje; za otroke pa bo proga po vasi Mavhinje.

—o—

STARE AMERIŠKE SKAVTINJE NOČEJO BITI »STARE«

Tista, da skavti pomagajo starim gospe, ki se boje prometa, čez cesto je stara zgodba. Zdaj so stare gospe tiste, ki pomagajo skavtom čez cesto, če smemo verjeti nekemu poročilu iz Cincinnatija v Ohju. Vendar nimamo vzroka, da bi mu ne verjeli.

80-letna babica Stella Wanstruh, ki pa je še čvrsta in čila ter je članica »Sycamore skavtske skupine starejših deklet« v omenjenem ameriškem mestu, je povedala, da je oni dan pospremila nekega skavta čez prometno cesto in ga pri tem opozorila, da mora bolj paziti na promet.

V skupini skavtinj, katere članica je Stella Wanstruh, so ženske od 39. do 81. leta. To pa je samo ena izmed pobud, ki so se jih lotili stanovalci nekega socialnega centra za stare v Cincinnatiju. Nočejo namreč biti stari naš star, dosedanji način. Omenjene stare skavtinje pravijo: »Človek je zares star, kadar se pogrezne v naslanjač in se guga ali dremlje v njem, bodisi v hiši ali pred njo. Potrebno pa je imeti kako življenjsko zanimanje, nekaj, kar vzbuja človeku veselje do življenja in gibanja.«

—o—

V občinski razstavnici galeriji razstavlja od 21. do 29. maja slikar Boris Zulian.

Iz Goriške

KANDIDATI SLOVENSKE SKUPNOSTI ZA POKRAJINSKE VOLITVE V GORICI

Roman Di Battista v okrožjih Krmin I. in II., Marjan Terpin v okrožju Fara - Koprivno, v katerega spada tudi občina Števerjan; Emil Valentinčič v Gorici I. (Podgora, Pevma, Oslavje, Ločnik); Andrej Bratuž v Gorici II.; Rado Bednarik v Gorici III.; Bogomir Špacapan v Gorici IV.; Vladimir Šturm v Gorici V.; Damjan Paulin v Gorici VI. (Štandrež); Franc Podveršič v Gorici VII.; Alojz Mučil v okrožju Gračevo I.; Drago Komjanc pa v okrožju Gračevo II.; Franc Radetič v okrožju Tržič I.; Marija Ferletič v okrožju Zagorje (semkaj spadata tudi Sovodnje in Doberdob) in Tržič II. ter Ronke II.; Remo Devetak v okrožju Tržič III.; Nevio Nacini pa v okrožjih Tržič V. in Ronke I.; Hadrijan Korsič kandidira v okrožju Romans, Silvan Kerševan v Tržiču V., Benjamin Černic v Škocjanu I., in Maks Gergolet v okrožju Škocijan II.

KANDIDATI LISTE SLOVENSKE SKUPNOSTI

Za občinske volitve v Gorici so uradno predloženi sledeči kandidati na listi Slovenske skupnosti:

Dr. Damjan Paulin, dr. Andrej Bratuž, dr. Vladimir Šturm, Ivo Ambrožič, Just Bandel, dr. Rado Bednarik, Silvan Bensa, Franc Bizaj, Marko Brajnik, Stanislav Brajnik, Vladimir Brešan, Marjan Černic, Miroslav Cotič, prof. Gabrijel Devetak, Marija Dobravec por. Čargo, dr. Igor Franko, Viljem Hlede, Dominik Humar, Lidija Jarc, Verena Korsič, Nikolaj Klanjšček, dr. Andrej Makuc, Marjan Markočič, Pavel Marušič, Jordan Mučič, Marjan Mučič, Jožef Pauletič, Mariza Perat, Danijel Pintar, Zora Piščanc, Franc Podobnik, Franc Podveršič, Viktor Prašnik, dr. Bernard Špacapan, Božidar Tabaj, Franc Terpin, Emil Valentinčič, dr. Dominik Vrtovec, Franka Žgavec.

Štandrež

SREČANJE S KOROŠCI

Športno društvo Juventina - P.D. Oton Župančič, Štandrež prireja športno in zabavno srečanje s Korošci v Selah, ki bo v četrtek 9. maja.

Spored je naslednji: odhod iz Štandreža ob 5. uri zjutraj.

Ob 11. uri nogometna tekma v Podgori pri Borovljah. Sele - Juventina.

Popoldne namizni tenis v Selah. Sele - »Dom« Gorica.

Vpisovanje v gostilni Romana in pri Marketu »Max« Štandrež. Cena avtobusa je 5000 lir.

ZANIMIVO SREČANJE

V četrtek zvečer je priredilo društvo SKAD Gorica zanimivo srečanje z dr. Andrejem Kobalom, ki je v letošnji zbirki Mohorjevič knjig izdal svoje spomine »Svetovni popotnik pripoveduje«. Drugi del nad vse zanimive politične reportaže bo izšel v prihodnji zbirki.

Pisatelj, ki je naš rojak iz Cerknega in vseučiliški profesor v Združenih državah, je svojo knjigo na srečanju v Katoliškem domu tudi podpisoval.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE — TRST KRSTNA UPRIZORITEV

V POČASTITEV 30-LETNICE OSVOBODITVE

R I Ž A R N A

(dokumentarna drama)

Nastopa ves ansambel Stalnega slovenskega gledališča, pomnožen z gosti in sodelavci Slovenskega amaterskega gledališča iz Trsta. Sodeluje tudi moški pevski zbor »Tabor« z Opčin pod vodstvom dirigenta Svetka Grgiča.

Svečana premiera bo v ponedeljek, 26. maja 1975, ob 20.30 v KULTURNEM DOMU.

Abonma Red A - premierski

—o—

Slovenska kulturna javnost v Trstu z velikim zanimanjem pričakuje zadnjo premiero letošnje gledališke sezone: RIŽARNO. Občudovanja vredna vztrajnost Albina Bubniča, novinarja Primorskega dnevnika, ki se je ves posvetil odkrivanju resnice o zloglasni »Rižarni«, je spodbudila dramaturgijo Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, da namesto običajnega recitala ob spominskih svečanostih, preoblikuje dragocene izvirne dokumente v samostojno dramsko delo. Že pred meseci se je sestala ekipa in si začrtala delovni program ter razdelila delo po sektorjih. Na velikem odru Kulturnega doma potekajo mrzlične priprave v zapletnem postopku, ki spremlja uresničitev tega gledališkega projekta, ki sodi med najzahtevnejše v zadnjih sezonah. Že prvi odmevi priprav so pritegnili pozornost rednih spremljevalcev tržaškega kulturnega delovanja, kar potrjujejo vabila na televizijski prenos in gostovanje v festivalskem avditoriju »Križanke« v Ljubljani.

PONOVTVE:

V sredo, 28. t.m. ob 20.30 - Abonma Red D
v četrtek, 29. t.m. ob 16. uri - Abonma red F, G in H

v petek, 30. t.m. ob 20.30 - Abonma red E
v soboto, 31. t.m. ob 20.30 - Abonma red B
v soboto, 1. junija ob 16. uri - Abonma red C.

Dne 24. in 25. maja bo v Mačkoveljah tradicionalni

PRAZNIK ČEŠENJ

:: V soboto 24. maja odprtje kioskov ob 15. uri.

:: V nedeljo 25. maja kulturni program z začetkom ob 17. uri

Nastopajo: Domači pevski zbor, Moški zbor »Fantje izpod Grmade«, Otroški zbor »Slovenski šopek« iz Mačkovelj, Mešani zbor »Svoboda« iz Izole, Harmonikaši iz Mačkovelj, Moški pevski zbor »Jezero« iz Doberdoba, Godba na pihala iz Nabrežine, ansambel Supergroup«

:: Ob 20.30 uri: zabava z ansamblom »Supergroup«

:: Oba dneva bo deloval kiosk z jedili na žaru in pijačami.

:: V nedeljo popoldne bo vozil iz Trsta avtobus št. 40.

:: V primeru slabega vremena bo praznik 29. maja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Benedetič - Košuta: *Rižarna*

Dokumentarna drama

Za tem skromnim naslovom, ki je v resnici ime stavbnega kompleksa starih in opuščanih avstrijskih skladišč in delavnic za luščenje ter poliranje riža, je zajeta najsramotnejša in najbolj tragična epizoda polpreteklega obdobja Trsta in Primorske. Več kot 30 let je z imenom »rižarna« povezan srhljiv občutek nevarnosti in smrti, nemoči in razvrednotenja vseh pridobitev humane civilizacije, s katerimi skuša človeštvo normirati svoj vsakdan na poti skozi življenje. Rižarna je bilo edino koncentracijsko taborišče v Italiji v času nacizma in okupacije, v katerem so zublji krematorijske peči požirali mučene, pobite in žive Slovence in Italijane, Hrvate in Jude, borbe in delavce, kmete in izobražence, žene in otroke, antifasiste, ki jih je povezovala misel svobodnega jutrišnjega dneva.

Danes je Rižarna italijanski vsedrjavni spomenik in opomin pred neofasističnim polipom, ki grozeče dviga svoje lovke, da bi udušil demokratske pridobitve svobode in človečanskega dostojanstva.

Z Rižarno se Stalno slovensko gledališče v Trstu vključuje v praznovanje tridesete obletnice osvoboditve. Na osnovi pretresljivih dokumentarnih pričevanj, ki so jih leta in leta zbirale skrbne roke zavzetih preiskovalcev naše revolucionarne polpreteklosti — dokumentarnega gradiva, ki je navsezadnje tudi odločilno prispevalo k uradni rehabilitaciji »Rižarne« kot italijanskega vsedrjavnega spomenika k izoblikovanju obtožnice proti še živečim krivcem za

nepopisne zločine, ki so se dogajali za zidovi skrbno zastraženega in kamufliranega taborišča — so avtorji besedila Filibert Benedetič in Miroslav Košuta, ter uprizoritve, režiserja Jože Babič in Mario Uršič s sodelavci komponistom Aleksandrom Vodopivcem, scenografom Klavdijem Palčičem, kostumografino Marijo Vidau ter pomnoženim igralskim ansamblom Stalnega slovenskega gledališča, ki ga dopolnjujejo sodelavci Slovenskega amaterskega gledališča iz Trsta ter pevski zbor »Tabor« z Opčin pod vodstvom dirigenta Svetka Grgiča, oživeli sintezo usod žrtev nacifašističnega morišča in osvetlili dramatična jedra odgovornih krivcev, ki se kljub strokovni psretnosti in mednarodni zaroti »skrivnih mrež in političnih spletk« niso mogli skriti pred sistematično in potrpežljivo raziskavo, v kateri je imel naš prijatelj in sodelavec, novinar Albin Bubnič, odločilni delež.

Kaj je Rižarna? V dramski lok pripovedi o trpljenju in smrti v »Rižarni«, je vgrajen lik Raziskovalca, ki na osnovi resničnih pričevanj preživelih, in tistih, ki so na različne načine uspeli prethotapiti iz taborišča pisma in zadnje pozdrave svojcem in prijateljem, še enkrat podoživlja trenutek preteklosti. Med tem ko zbira podatke o svoji družini, ki jo je vojno nasilje razdrlo in ločilo v različnih taboriščih, odkriva podrobnosti o »Rižarni«. Zločinov ni bilo mogoče prekriti ne z barvo ne s šifriranimi dokumenti. Plast za plastjo se v luči reflektorjev odkriva in iz drobcev nastaja mozaik odgovor-

nosti, ki jo mora obravnavati tudi preiskovalni sodnik. Zaslisevanje prič, ki v oddaljenih mestih načrtno »pozabljajo na podrobnosti svoje zločinske dejavnosti v Trstu in pri Sv. Soboti, drastično odkriva obstoj in aktivno zvezo mednarodnih »mrež«, ki tudi dan današnji z zločinskim nasiljem ščitijo svoje varovance, in se pripravljajo na prevzem ključnih položajev v sistemu »novega reda« v Evropi in na drugih kontinentih. V tem prometejskem spopadu naš Nezanec, sredi raziskav, ko je že na sledi odločilnih dokazov, ki bi morali prepričati tudi formalistično meščansko jurisdikcijo, pade kot žrtev zločinskega strela. Likvidira ga roka skritih tipalk, ki budno spremljajo sleherni poskus, ki bi odkril interese »visoke družbe«, povezane še iz časov kolaboriranja v Adriatisches Küstenland...

Nezanec v drami Rižarna je zadnja žrtev »rižarne«. Njegova smrt je dokaz, da je v svojih raziskavah odkril resnični virus krivde in krivcev! Dramsko dogajanje je obogateno s poetičnimi sintezami izvirnih songov, ki na zaključku izzvenijo v koralu opomina in zaveze pred nevarnostjo jutrišnjega dneva.

—o—

Težave slovenske Opere

Slovenski javnosti, ki se zanima za glasbeno umetnost, je že precej časa znano, da preživlja slovenska opera krizo in bo za njeno rešitev potrebno precej truda. Trenutno delujeta na Slovenskem dve operni hiši, v Ljubljani in Mariboru, vendar obe v starih in za sodobne potrebe neprimernih stavbah. V Ljubljani pa se je letošnjo pomlad celo zgodilo, da so stavbo Opere zaradi dotrajane električne napeljave, ki bi lahko povzročila požar, začasno zaprli, dokler se ta napeljava ne prenovi.

Vendar bistvo krize slovenske opere ni v prostorskih vprašanjih, ampak v premajhnem dotoku novih solistov. Steber ljubljanske Opere so že dolga leta vedno isti pevci, ki so v preteklosti mnogo pripomogli k njeni uveljavitvi, vendar sedaj zaradi starosti in upokojitvev postopno odhajajo, enakovredne zamenjave pa ni. Ljubljanska Opera si je začela pomagati tako, da vabi bolgarske pevce, ki v njej nastopajo kot gostje ali celo sklepajo redne pogodbe. Zanimivo je tudi, da je v zadnjih letih prav s Primorskega dobila nekaj kvalitetnih mlajših solistov, tako n.pr. basista Ivana Sancina iz Trsta, baritonista Staneta Koritnika (ki je brat tneorista Rajka Koritnika, prav tako člana ljubljanske Opere) iz Lozic pri Vipavi in tenorista Jurija Rejo, ki je doma iz Goriških Brd.

Poznavalci položaja trdijo, da bi bilo potrebno napraviti odločne ukrepe za popularizacijo operne umetnosti in poklica opernega pevca. Morali bi poiskati pevske talente predvsem v amaterskih pevskih zbori in jim omogočiti študij na glasbeni akademiji, koristna bi bila tudi pevska tekmovalništva. Na žalost pa zabavna glasba kvarno vpliva na mlade pevske talente, ki le neradi stopajo na težko in odgovorno pot opernega solista in se rajši predajajo dvomljivim slavi pevca modernih popevk, pogosto zgrajeni na dosti manjšem trudu in glasbenem znanju.

»Literarne vaje« št. 6

Pred kratkim je izšla nova, šesta številka »Literarnih vaj«. Na uvodnem mestu prinaša nadaljevanje povesti »Na snegu brez snega«, ki se v tej številki konča. Napisala jo je A.D., v precej živahnem slogu, a nekoliko težko razumljivo, ker v njej manjka psihološke utemeljitve osebe in njihovih dejanj. Zgodba razodeva razočaranje dekleta, ki se je na počitnicah brez snega zaljubilo v fanta, ki tega nikakor ni bil vreden in je, po domače rečeno, prava baraba, a njej to ne gre v glavo. Vse skupaj je zajeto iz študentskega okolja, ki vpliva turobno, ker v njem igrajo glavno vlogo zabave, ubijanje dolgega časa, kasete s popevkami, disko-klubi itd.

Moljavec s klasičnega liceja »France Prešeren« je napisal fantastično novelo »Poslednji avtobus«, očitno simbolne vsebine. Napisana je precej dobro in avtor kaže pripovedni talent, za katerega bi bilo škoda, da bi zamrl. Martina Repinc je prispevala kratko novelo »Konec ni vselej srečen« z zelo tragično vsebino: zdravnika analiza za mlado študentko se glasi: levkemija. Mlada avtorica jo je napisala pod očitnim vplivom mladostnega svetobolja in brez prave poglobitve, tako da pride ponekod v protislovje, npr. ko trdi, da mlada Lara pogreša v družini ljubezni, potem pa piše, kako strašno je njeno mater prizadelo, ko ji je zdravnik povedal, kaj je s hčerkinjo boleznijo. Neva Regent je pristržno opisala srečanje z lepim tujim fantom na

ladijskem krovu in razočaranje, ker je ni povabil na ples, kar pa je bilo hitro pozabljeno ob čudovitemo očetu, ki je sam zaplesal s svojo hčerko, da bi ji olajšal bolečino. Že omenjeni Moljavec je objavil še drugo zgodbo z naslovom »Osoje zatišja«, ki pa je bolj lirčna in ni tako dobro napisana kot prva. Z zanimanjem preberemo tudi spis »Pogovor s colskim starcem«, ki ga je napisala Nives Guštin. Krajše pripovedne spise so prispevali za to številko še nekateri drugi, tako Marija Kostnapfel, Andrej Berdon, Vesna Sossi - Sosič, Julijana Sosič in Rosana Petaros. Tudi pesmi je precej v tej številki, med njimi nam vzbudita pozornost dve resnično izvirni pesmi Helene Valič z učiteljskega, ki imata naslova »Ženka« in »Resnica«, čeprav sta formalno še nebogljeni, dalje pesmi Maka, polne ljubezenskega hrepenenja, in tiste, ki jih je napisala M.V. s Prešernovega liceja, pa tudi Rawenine.

Z jezikovnega stališča je zanimiv članek oziroma razprava učencev drugega razreda učiteljskega »Prispevek k poznavanju krajevnih imen in njihovih izpeljank na Tržaškem«.

V rubriki »Kulturne novice« je Evelina Jeza ocenila 48.-49. številko revije »Zaliv«, Martin Jevnikar pa italijanski prevod Ingoličeve povesti »Tajno društvo PGC«. Številka je, kot navadno, okrašena z linorezi študentov.

Sodobno kmetijstvo

Občni zbor Kraške zadružne mlekarne za takojšnjo izgradnjo objekta

II.

Dolinski župan Dušan Lovriha je v svojem posegu omenil čudno zadržanje deželnih merodajnih krogov tako do kmetijstva v Beneški Sloveniji kot do Tržaškega, kar ne more biti naključje. Omenil je tudi, da so deželna sredstva precej velika, da torej sredstev za mlekarne ne bi bilo težko dobiti, predvsem pa je ožigosal, da se deželne oblasti zavzemajo za kraške rezervate, zanemarjajo pa tako napredno pobudo, kot je zamisel o kraški zadružni mlekarne.

Za Deželno ustanovo za razvoj kmetijstva je dr. Primožič izjavil, da je ustanova pripravljena preveriti načrt in ga popraviti. Odločen poseg je imel tudi predsednik Zveze zadrug in vzajemnih družb dr. Micolli, ki se je tudi ob tej priložnosti, kot že večkrat in dosledno v vseh teh letih, odkar se govori o mlekarne, močno zavzel za uresničenje pobude in pri tem kritiziral dejstvo, da so vse naložbe v kmetijstvu usmerjene v Furlanijo. Podpora takemu objektu kot je zadružna mlekarne na Krasu bi pomenila tudi zaščito tukajšnjih kmetovalcev in dodatno tudi socialnega, kulturnega, etničnega in seveda ekonomskega položaja kraškega prebivalstva. Na koncu svojega posega se je zavzel za odobritev celotnega načrta in za takojšnjo finansiranje po budo.

Vodja oddelka za živinorejo na Pokrajinskem kmetijskem nadzorništvu izvedenec Tagliaferro je zanikal, da bi celotna zmogljivost mlekarne znašala samo 35 stotov mleka na dan, saj znaša celotna proizvodnja mleka na Tržaškem 110 stotov, od katerih lahko brez nadaljnjega prištejemo vsaj 40 stotov in to tistih živinorejcev, ki danes še vedno prodajajo mleko direktno na dom, ki pa tega zaradi znanega zakona ne bodo mogli početi v nedogled. Edino za izgradnjo mlekarne bi po njegovem lahko zavrli negativen razvoj tržaške živinoreje, katera stalno upada.

Tudi tajnik Kmečke zveze Lucijan Volk se je odločno zavzel za izgradnjo mlekarne in pri tem omenil čudno zadržanje predsednika Deželne ustanove za razvoj kmetijstva, ki že vsa ta leta zanemarljivo tržaško kmetijstvo. Javne oblasti bi morale najprej začeti z uresničevanjem kmetijskega razvojnega načrta, s podporo kmečkemu turizmu, z izgradnjo potrebnih infrastruktur, morale bi torej najprej povrniti veliko škodo, ki jo je utrpelo tržaško kmetijstvo v vseh povojnih letih in komaj nato šele bi bil možen razgovor o kraških rezervatih. Zahteva njegove organizacije je, da se v enem letu uresniči ta pobuda, ker bodo, zlasti če bo prišlo do uresničenja kraških rezervatov kmetje nastopili kot to razmere terjajo, to je, branili bodo svojo zemljo na učinkovit način. Tajnik zadružnega hleva v Praprotnu Boris Rutar je izrazil solidarnost zadružnikov iz Praprota in zlasti njegovega predsednika Mirka Radoviča. Pred-

stavniki miljske občine Kiljan Ferluga je zagotovil vso podporo svoje občine.

Zelo zavzeto je nastopil tudi predsednik Pokrajinske zveze rejcev Križmančič, ki je izjavil, da je usoda živinorejcev na Krasu odvisna od izgradnje zadružne mlekarne. Kras ne more obstajati brez živinoreje, toliko bolj je treba nemudoma začeti z deli.

Predstavniki Deželnega odbornišstva za kmetijstvo dr. Sinicco je omenil premajhno število članov in sploh premajhno količino mleka, kar ne daje jamstev za rentabilno poslovanje mlekarne. Temu je takoj osporaval izvedenec Tagliaferro, ki je ponovno ponovil statistično preverjene podatke o dnevni proizvodnji mleka na Tržaškem in torej dobre perspektive za delovanje mlekarne.

Podnačelnik Pokrajinskega kmetijskega nadzorništva dr. Vladimir Vremec je na koncu opozoril na dejstvo, da bi kot že za vino tudi za odlično vnovčili sir, za kar je obilo priložnosti, da se sezona vinskih razstav in drugih manifestacij začne v maju

in vleče tja do oktobra. Povrh pa bi imeli člani zadružne mlekarne oziroma sirarne možnost prodajati sir ob osmicah. Še premalo bi ga bilo za kritje povpraševanja po njem. Sploh je tržaško prebivalstvo nič kolikokrat pokazalo svoje živo zanimanje za pristne kraške pridelke. Neupravičen je torej strah, da bi zadruga poslovala z izgubo.

Končno je občni zbor osvojil stališče, da je treba narediti konec besedam in v najkrajšem času nakazati sredstva in začeti z gradnjo.

Stališču se pridružuje tudi naš list.

(Konec)

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
v GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice
KRSTNA UPRIZORITEV

V počastitev 30-letnice osvoboditve

R I Ž A R N A

(dokumentarna drama)

Dokumentarno gradivo: Albin Bubnič
Besedilo: Filibert Benedetič, Miroslav Košuta
Režija: Jože Babič, Mario Uršič
Scena: Klavdij Palčič
Glasba: Aleksander Vodopivec
Kostumi: Marija Vidau.
V torek, 27. t.m. ob 20.30 v gledališču »G. Verdi« v Gorici (Goriški abonma)

ZDRAVILNA ZELIŠČA

Dišeči brin kot zdravilo

Brin daje okus in ime znamenitemu brinjčevku, še zlasti v čišlih je pleterski, ima pa tudi drugačne koristne lastnosti, ki že izginjajo v pozabo. Tako so naše stare mame in mame ob vsakem spomladanskem ali jesenskem čiščenju s tlečo brinovo vejico mahale po izbah, da so počiščeni prostori ščemeče zadišali po naravi in dobrem zdravju. Brinova vejica je bila torej naših mam »spray« in kadilo. Z brinovimi jagodami so namreč odpravljale zatočnost iz posteljnih vložkov, omar in skrinj. To so naredile takole: prgišče svežih brinovih jagod so stolkle in stresle po žarečem oglju v primerni pločevinati škatli, ki so jo postavile na opeko pod obleke; kajpak zelo previdno.

Zdravilnost brinovih jagod in lesa je vprav mnogoterna in že zdavnaj priznana. Tudi zeliščni dohtar Kneipp je priporočal brinovo kuro pri slabem želodcu ali zgagi, to pa v primeru, da so bile ledvice zdrave. Njegov recept za občasno zdravljenje: »Prvi dan začni s 5 jagodami, jih dobro zgrizi in zaužij. Potem vsak naslednji dan dodaj 1 jagodo več, dokler ne prideš do 15 jagod. Poslej zmanjšuj količino spet po 1 jagodo vsak dan, da prideš do 5 jagod.«

Ali veste, da eterično brinovo olje, ki ga vsebujejo predvsem jagode, ugodno vpliva na dihalo pri bronhitisu in astmi, če ga vdihavate s paro? Da pospešuje izkašljevanje in ima razkužilno moč pri abscesih in jetiki? Pri jetiki je sirup iz brinovih jagod naravnost čudežen, saj vzbuja tudi tek in pospešuje presnovo, se pravi izločanje strupov iz telesa, zato je blagodejen tudi pri sladkorni bolezni.

Čaj iz brinovih jagod — in tudi lesa — žene na vodo, priporočljiv je pri vodenici in kro-

ničnem vnetju mehurja, spodbuja prebavo, lajša trebušne krče in ženskam težave pri mesečnem perilu, saj spodbuja prekrvavljenost v trebuhu. Če ste utrujeni, razdraženi, nekoncentrirani, če vas boli glava in muči celo migrena, če imate živčne in srčne motnje, protin, išias in revmo — tedaj pijte čaj iz brinovih jagod! Brinovo olje si revmatiki vtirajo v kožo nad bolečimi sklepi, saj prodre globoko skozi kožo in blaži bolečine. Če vam smrdi iz ust, si jih splakujte z mlačno vodo, v kateri ste kanili nekaj kapljic brinovega olja, ki ga je menda dobiti v lekarnah.

Čaj pripravite takole: 1 čajno žličko zmečkanih jagod na skodelico prelijte z vročo vodo, pustite, da stoji kakih 10 minut, odcedite in spijte po požirkih skodelico ali dve čez dan. Najbolj učinkovit je grenak čaj, pri bronhitisu ali astmi pa ga je dobro sladkati z medom.

Recept za sirup: pol kilograma brinovih jagod mehko skuhajte v 3 litrih vode, zmečkate in vnovič temeljito prekuhajte, pretlačite skozi sito, ohlajeni mežgi pa dodate toliko medu, da nastane gost, a tekoč sirup. Zmes nalijte v steklenice ali patentne kozarce in dobro zaprite.

Odrasli s slabimi pljuči zaužijejo trikrat dnevno po 2 čajni žlički sirupa uro pred glavnimi obroki, otroci pa po 1 žličko za dober tek. Vendar pomnite: dolgotrajno uživanje brina škoduje ledvicam, zato naj kura traja le določen čas — in prav je, da pove svojo besedo tudi zdravnik — zakaj pri ledvičnih bolnikih utegne priti celo do zastrupitve z brinom. Pravilo, ki velja za vse, in tako tudi za zdravilni brin, se glasi: preveč dobrega zmeraj škoduje!

ŠAH

Madrid, 1575. leta. Njegova krščanska Visokost, kralj Filip II., je zadržan. Nihče naj ga ne trapi s heretiki ne z gusarji ne z Angleži! Prost vseh vladarskih spon si hoče ogledati dvoboj stoletja med prečastitim don Ruy Lópezom in mladim Leonardom da Cutri, bolje poznanim kot Il Puttino.

Prvi je v knjigi »Libro de la invención liberal y arte del juego de Axedrez« utemeljil otvoritev, ki bo njemu na čast šla v zgodovino pod imenom »španska«. V njej je tudi postregel bralcu z nasveti takšne vsebine: »Vselej poskrbi, da bo tvojega nasprotnika slepilo sonce, če igraš podnevi! Če pa igraš ponoči, postavi ga nasproti leščerbi!«

Drugi je bil pustolovec, ki se je s šahom preživljal. Baje si je bil kot ujetnik gusarjev v partiji z gusarskim kapetanom priigral življenje in svobodo.

400 let staro partijo objavljamo spodaj brez komentarja. Gledana s sodobnimi strokovnimi očmi je komaj kaj več kot začetniška. Poučna pa je vendarle, saj nam dokazuje, kako težko si v šahu — nič manj kot drugod — utirajo pot ideje, preden postanejo last širšega občestva. Vzbuja pa nam tudi spoštljivo hvaležnost do prednikov: brez njihovih tipačih začetkov bi tudi poznejšega napredka ne bilo.

RUY LOPEZ - LEONARDO DA CUTRI

Kraljev gambit

1. e4 e5, 2. f4 d6, 3. Lc4 c6, 4. Sf3 Lg4?, 5. fe5: de5, 6. Lf7: + Kf7, 7. Se5: + Ke8, 8. Dg5; Sf6?, 9. De6 + De7, 10. Dc8 + Dd8, 11. Dd8: + Kd8, 12. Sf7 +. Črni se vda.

—o—

ZAHVALA

Deželni koordinacijski odbor Slovenske skupnosti je na svoji seji v Jamljah, ki je bila 19. maja, sklenil, da se javno zahvali okrog 2000 podpisnikom in kandidatom Slovenske skupnosti v deželi, ki so sprejeli kandidature ter množično podpisali listo Slovenske skupnosti.

—o—

Po vsej Jugoslaviji so se v zvezi s proslavami osvoboditve razvnele polemike z Bolgari in Sovjeti, ki napihujejo svojo vlogo pri nastopanju na jugoslavanskem ozemlju proti koncu vojne.

Dekle z zaprtimi očmi

21

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

»Reči hočem, da življenje ni ustvarjeno le za delo... Reči hočem, da je mladost kratka in da nameravam svojo uživati, ker jo pač lahko!«

»Lahko, ker ti jaz dajem sredstva za to!...«

»A tudi jaz svoje delo...«

»Tvoje delo!... Le govorimo o tvojem delu, odkar imaš tisto deklino z Montmartra, ki te imenitno vodi za nos — kot velikega purančka, kar tudi si!...«

In ko izgovarja ta stavek, oponaša oče poniževalno kretnjo.

Ta kretnja spravi sina iz tira...

»Ja, za nos!...« ponovi oče.

»Ne govori o tej ženski, saj je niti ne poznaš!«

»Poznam jo boljše kot ti! Ko sem zvedel, da se pečaš z njo, sem dal poizvedovati o njej...«

»A, ti si vohunil za menoj!... Lepa vloga!«

»...In vem, odkod prihaja ta Lily, kateri ti mečeš moje tisočake... in da te ima za norca, kot je imela za norca že mnogo drugih...«

»Ne govori slabo o Lily!...«

»Ubogi uročenec, ki pozabljaš na sveto vlogo vseh tistih, ki so postli vodilni sloj... Mar res ne vidiš, s kakšnimi očmi te gledajo delavci?... Mar res ne čutiš zaničevanja, ki se dviguje v njihovih srcih, celo pri tistih, ki se ne obnašajo boljše od tebe!... Mar res ne uvidiš, da tvoje uničujoče nemnosti upravičujejo razpaljive članke njihovih časnikov?... Le-ti s težavo služijo iz meseca v mesec kruh za svoje družine, ti pa razmetavaš brez računa kar premoženje — vlačugil!«

»To so prazne besede!...«

»To je čast imena, ki ga vlačiš ti po blatu beznic...«

»Lepo vaju prosim!... Utihnita!...« obupno kliče gospa Hughe.

»Utihniti?... Predolgo sem bil tiho... Danes pa je konec... Ne bom dopustil svojemu sinu, da me uniči in umaže!... Zdaj izberi: ali se poboljšaj ali pa hodi!...«

V skoku se požene sin pdoti vratom in hiti v svojo sobo.

Gospa Hughe se jokaje vrže možu okoli vratu.

»Saj sem vendar vse storila, da odvrnem ta vihar!...«

Tudi gospod Hughe se razjoče, toda njegove solze so drugačne in imajo drugačno ceno.

»Pusti me!...« vzklikne. »Kar se je zgodilo danes, je v veliki meri tvoja krivda!«

»Moja krivda!...« zatuli gospa Hughe.

»Ti si tako razvadila tvojega sinčka!... In si mi toliko stvri prikrila!...«

Oba zapustita sobo, dočim se le priprta vrata v jedilno shrambo neslišno zapro in Melanija zašepeta vsa razigrana Celestinu:

»No, to je pa pogrelo!... Zares, ta prizor je bil imeniten!... Odveč bi bilo iti v gledališče »des Gobelins«... Priznaj Celestin, da se, če izvzameš Marijo, v tej »škafli« nobeden ne dolgočas!...«

DEVETO POGLAVJE

Razkošna obednica je sedaj prazna in tiha kakor bojišče po bitki.

Posladka se skoraj niso dotaknili.

Cvetice na mizi niso več lepe za nikogar, kajti nihče ne misli več na to, da bi jih gledal.

Vse je tu kakor pobito od besed, ki so se pravkar razlegale med dvema bitjema, ki sta ustvarjeni, da bi se ljubili.

Marija je ugasnila luči.

Pustila je samo eno in ta lije na namizni prst te velike sobe hladno, nepremično svetlobo kakor sveča, ki dogoreva ob mrtaškem prtu.

Nato je šla Marija večerjat v kuhinjo, kar je zanjo najtežji križ.

Ah, ko bi mogel človek živeti brez jedi!...

Melanija ji obrača hrbet in se dela, kot da je sploh ne vidi.

Marija se polsuži sama. Tedaj jo blagovoli Melanija opaziti.

»Ne tistega krožnika..., ne tiste žlice...! Tista jed ni za kuhinjo...!«

A v Melanijinem in Celestinovem krožniku je ostala še polovica iste jedi.

Celestin kot manj hudoben ponudi večjico.

»Marija, ali nam nimate nocoj ničesar povedati...?«

»Kaj naj vam povem?«

»Ali ni bila pri mizi ravnokar nekakšna mala obravnava. Zdelo se mi je iz kuhinje, čeprav so bila vrata zaprta, da so govorili pač nekoliko glasno...«

Marija je skomignila z rameni:

»Ponavljam, kar sem vam že rekla: Ne izdajam nikogar, niti gospodarjev, ki me plačajo, niti kuhinje, celo ne, kadar me preganja.«

»Čuj, to je pa nekaj novega!... Kdo vas preganja tu!« zavpije Melanija s pestmi ob bokih.

»Prav vi..., se mi zdi!«

(Dalje)

pohištvo

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki kotli itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51